

Norādījumi

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā. Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes. Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

1. uzdevums (4 punkti).

Nosaki tikai vienu iespējamo atbildi!

1. (1 punkts) Kura kara laikā notika šīs kaujas: kauja pie Ipras, Sommas kauja, kaujas pie Nāves salas?

- A ASV pilsoņu kara laikā.
- B Pirmā pasaules kara laikā.
- C Latvijas Neatkarības kara laikā.
- D Otrā pasaules kara laikā.

2. (1 punkts) Kurš ir pirmais lielākais militārais konflikts pēc Otrā pasaules kara? Tā rezultātā valsts tika sadalīta pa 38. paralēli un izveidojās divu dažādu ideoloģiju valstis, turklāt miera līgums nav noslēgts joprojām.

- A Vjetnamas karš.
- B Vācijas sadalīšana.
- C Korejas karš.
- D Afganistānas karš

3. (1 punkts) Kuras bija pretēji karojošās puses ASV pilsoņu kara laikā?

- A ASV federālā valdība pret konfederācijas štatiem.
- B Anglijas karaļa varas piekritēji pret amerikāņu koloniju neatkarības piekritēji.
- C Toriji pret vigiem.
- D ASV rietumu štati pret ASV austrumu štatiem.

4. (1 punkts) Kas ilgtermiņā raksturo katoļu baznīcu periodā pēc reformācijas?

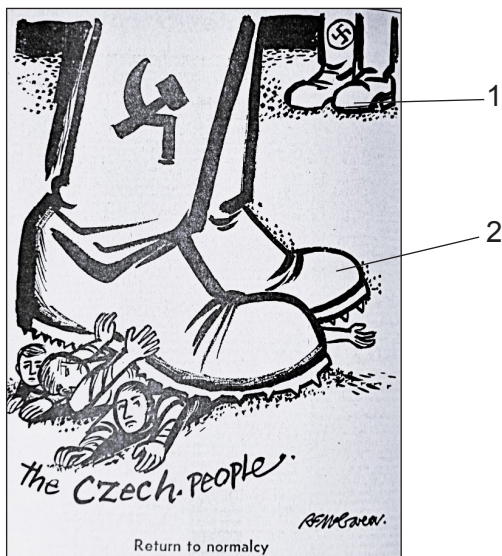
- A Pilnīga klosteru likvidācija.
- B Jezuītu ordeņa darbība.
- C Indulgenču tirdzniecība.
- D Baznīcu būvju vienkāršība.

2. uzdevums (3 punkti).**Nosaki, kurā valstī notika katrs reliģiski politiskais notikums! (Divas izvēles ir liekas.)**

Notikums	Burts	Valsts
5. Sv. Bērtuļa nakts – hugenotu slepkavošana 1572. gadā		A Spānija
6. Augsburgas ticības miers – pirmi vienojas par reliģiskās izvēles brīvību		B Francija
7. Patriarha Nikona un valdnieka atbalstītās baznīcas reformas izraisa vecticībnieku izceļošanu no valsts		C Anglija
		D Vācu zemes
		E Krievija

3. uzdevums (3 punkti).**Nosaki, kas ir autors katrai idejai par valsti! (Viena izvēle ir lieka.)**

Idejas par valsti	Burts	Ideju autori
8. Tā kā cilvēki no dabas ir brīvi, vienlīdzīgi un neatkarīgi, tad nevienam bez viņa personiskas piekrišanas nevar izvest no šī stāvokļa un pakļaut kāda cita politiskai varai.		A Kārlis Markss
9. Tuvākais mērķis ir proletariāta formēšana šķirā, buržuāzijas kundzības gāšana, proletariāta politiskās varas iekarošana.		B Tomass Mors
10. Visi Utopijā ir nodarbināti ar mākslām un amatiem. Darbam tur velta neilgu laiku, bet sasniedz ar to labklājības pārpilnību.		C Akvīnas Toms
		D Džons Loks

4. uzdevums (7 punkti).**Iepazīsties ar amerikāņu mākslinieka Roberta F. Makgoverna (RFMcGovern) 1968. gada augustā tapušo karikatūru „Atgriešanās normalitātē” un izpildi prasīto!**

Paraksti karikatūrā: Čehijas cilvēki (čehu cilvēki)

11. (4 punkti) Skaidro, kādus divus vēstures notikumus karikatūrā simbolizē zābaki!**12. (3 punkti)** Skaidro, ko karikatūras autors vēlējis pateikt!

5. uzdevums (4 punkti).**Izpēti karti un izpildi uzdevumus!**

13. (1 punkts) Nosaki, kuram laika periodam atbilst kartoshēma! Apvelc pareizās atbildes burtu!

- A Pirms Pirmā pasaules kara.
- B Starp Pirmo un Otro pasaules karu.
- C Pēc Latvijas neatkarības atjaunošanas.
- D Pēc Otrā pasaules kara.

14. (3 punkti) Apraksti trīs valstu pazīmes, pēc kurām noteici, ka karte attiecināma uz šo periodu!

6. uzdevums (8 punkti).**Iepazīsties ar avotiem un izpildi prasīto!****A****B**

Piemineklis LATVIEŠU STRĒLNIEKIEM
1915 - 1920
Monument to the LATVIAN RIFLEMEN
1915 - 1920
Памятник ЛАТЫШСКИМ СТРЕЛКАМ
1915 - 1920
Tēlnieks . Skulptor . Скульптор
Valdis Albergs
Arhitekti. Architects . Архитекторы
Dzintars Driba . Gunārs Lūsis-Griņbergs
1971

C No Latvijas Komunistiskās partijas Centrālās Komitejas pirmā sekretāra A. Vosa uzrunas pieminekļa atklāšanā Latviešu sarkano strēlnieku laukumā

Vladimirs Iljičs augstu novērtēja revolucionāro strēlnieku – ar savu konsekvento internacionālismu un lieliskajām revolucionārajām īpašībām pazīstamā Latvijas proletariāta bruņotā pulka – nopelnus. Ļeņina audzinātie latviešu sarkanie strēlnieki, kas rūdījumu guva, cīnīdamies kopā ar visu Krievijas tautu proletariātu pilsoņu karā, darbos pierādījuši savu nelokāmo uzticību sociālistiskajai revolūcijai, uzticību Ļeņinam.

(Avots: Padomju Jaunatne, 23.04.1971.)

D Arhitektūras muzeja direktora Dr. arch. Jāņa Lejnieka viedoklis

Ja reiz strēlnieki vēsturē ir savu vietu izcīnījuši, tad es neņemtos tagad spriest viņiem tiesu un teikt, ka šis piemineklis jāpārviesto, teiksim, uz Pļavniekiem vai uz kādu mazu skvēriņu, lai laukumā dominētu vienīgi vāciskās Rīgas simbols – Rolands. Tas būtu absolūti nepareizi. Vēsturiskajai paritātei kā līdzsvars mums ir jāsiglabā abas skulptūras.

(Avots: Lejnieks, I. Par mums un mūsu arhitektūru. Latvijas Vēstnesis, 2000.)

15. (4 punkti) Nosaki tekstu atbilstību attēliem! Pamato, pēc kādām pazīmēm noteici tekstu atbilstību attēliem!

16. (4 punkti) Skaidro attieksmes izmaiņas pret pieminekli dažādos laika periodos!

7. uzdevums (24 punkti).

Izlasi dotos vēstures avotus, iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā! Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes! Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

Avots A

Fragments no Paulīnas Jēgeres-Freimanes* raksta „Ko sievietes devusi Latvijai 20 gados un ko no viņas vēl gaida”

Atkrītot parlamentārai valsts un pašvaldību pārvaldībai, automātiski atkrita arī sievietes tiešā līdzdalība valsts ārējās uzbūves darbos, bet sievietes brīvi var darboties līdz sabiedriskās un valstiskās dzīves celšanā savās organizācijās, presē, aroda biedrībās, beidzot – arī kamerās. Sekojot jaunā laika vienības un Vadoņa idejai, visas pilsētu sievietes ir apvienojušās Latviešu sieviešu organizāciju savienībā, un visas lauku sievietes – Latvijas lauku sieviešu centrālbiedrībā. [..]

Mēs nedomājam uzskatīt lielās garīgās vērtības, ko sievietei dod vispārējā un augstākā izglītība, tagad par mazāk vērtīgām. Bet mēs atzīstam, ka līdzās tām sievietei ir dodamas arī speciālas zināšanas viņas specifiskajiem sievietes uzdevumiem [..] visa sabiedrība vēl ir psihiski tam sagatavojama, lai tā patiesi sāktu piešķirt ģimenes sievietei tās ikdienas pienākumu pildīšanā to cieņu, kādu tai piešķir valsts ideoloģijā. Lai sabiedrība novērtē pareizi sievietes darbu mājā un aplami neuzskata ģimenes sievieti par „vīra uzturamu sievu”, it kā tikai darbam ārpus mājas būtu peļņas vērtība un it kā tikai peļņas vērtība noteiktu cilvēka darba vērtību.

(Avots: Sievietes Pasaule. 1939. gada janvāris.)

* Autore Paulīna Jēgere-Freimane (1886–1975), pedagoģe, publiciste, teātra kritiķe, 1938. gadā saņēmusi valsts apbalvojumu – ceturtās šķiras Atzinības krustu, divreiz godalgota ar Krišjāņa Barona prēmiju, mirusi emigrācijā.

Avots B

Jaunā laika vajadzības

Viena no svarīgākām jaunlaiku prasībām ir nepieciešamība pārkārtot darba spēka tirgu visas valsts un tautsaimniecības apjomā. Plānveidīga saimniecība nemaz nav domājama bez darba spēka plānveidīgas noorganizēšanas. [...] Tādēļ silti var apsveikt valdības nodomu nodibināt vidusskolas sievietēm ar īpatnēju mācības programmu. Tajā paredzēts samazināt sievietei lieko un mazsvarīgo priekšmetu apjomu. Samazinot vielu matemātikā, varēs palielināt prasības mājturībā un ģimenes dzīves praktiskos priekšmetos. Dabas zinības paredz pieskaitīt mājturībai un higiēnai, psiholoģiskiem jautājumiem un ģimenes audzināšanai veltīt lielāku vērību. Var tikai apsveikt, ka sieviešu ģimnāziju programmas pārveidos tā, lai skolu beigušās būtu labas ģimeņu pavardu sargātājas, lai tās jau skolā gūtu zināšanas, kas tām vairāk noderēs praktiskā dzīvē un ievadītu tās viņu dzīves uzdevumos.

(Avots: Mūsu Īpašums. 1937. gada 2. aprīlis.)

Avots C

Padomāsim par mātes un bērna aizsardzību

Jānodibina bērnu siles*, kur māte pa darba laiku var nodot savu zīdaiņi. Šādas siles nodibināmas pie fabrikām, lai mātei būtu iespējams savu bērnu noteiktās stundās zīdīt. Tā kā mūsu strādnieces bieži vien dzīvo ļoti tālu no darba vietām un mazu bērnu, sevišķi ziemā, lielāku gabalu nēsāt ir bīstami, bērnu siles jānoorganizē arī rajonos. Bērnu silēm jābūt atvērtām pie fabrikām, ievērojot darba laiku, rajonos visas 24 stundas. Jāievēro, ka darbi norit maiņās un ir uzņēmumi, kas strādā 24 stundas no vietas. Bērnu silēs māte ar mierīgu prātu varēs atstāt savu bērnu arī tad, ja tai ārpus darba laika jāpilda savi sabiedriskie pienākumi. Kopējām bērnu silēs jābūt speciāli sagatavotām, jāpārziņa pareiza bērnu barošana un kopšana. Mazbērniem no viena gada līdz skolas vecumam iekārtojami bērnudārzi.

* Pirmsskolas izglītības iestāde, mazbērnu novietne.

(Avots: Alksne, I., Darba Sieviete. 1940. gada augusts.)

17. (6 punkti) Formulē divus kritērijus, pēc kuriem vērtē avotu informāciju, un izvērtē pēc tiem avotu A!

Salīdzini vēstures avotos B un C sniegto informāciju un izpildi prasīto!

18. (4 punkti) Paskaidro, kāds, tavuprāt, ir avotu tapšanas mērķis, un raksturo vēsturisko situāciju!

19. (6 punkti) Skaidro divus avotā A lietotus apzīmējumus/terminus, kuri raksturīgi vēsturiskajam periodam!

Izmanto visus dotos avotus un izpildi prasīto!

20. (4 punkti) Skaidro divus atšķirīgus viedokļus par sieviešu lomu sabiedrībā, kas minēti avotos!

21. (4 punkti) Secini periodisko izdevumu lomu sabiedriskās domas veidošanā šajā laika periodā!

1. daļas beigas. Neaizmirsti ierakstīt atbildes 1. daļas atbilžu lapā!

5. uzdevums (4 punkti). Ar „X” atzīmē izvēlēto!

Kļūdu labojumam

13. A B C D A B C D

14. (3 punkti)

- _____
- _____
- _____

6. uzdevums (8 punkti).**15. (4 punkti)**

Attēla burts	Teksta burts	Pamatojums
A		
B		

16. (4 punkti)

7. uzdevums (24 punkti).**17. (6 punkti)**

Kritērijs	Avota A informācijas izvērtējums

18. (4 punkti)

Avots	Tapšanas mērķis	Vēsturiskā situācija
B		
C		

19. (6 punkti)

Apzīmējums/termiņš	Skaidrojums

EKSĀMENS VĒSTURĒ

(augstākais mācību saturs
apgūves līmenis)

2025

SKOLĒNA DARBA LAPA

2. daļa. Viedokļa analīze, argumentēšana

Norādījumi

Iepazīsties ar uzdevumiem darba lapā un atbildes ieraksti atbilžu lapā. Ja nepieciešams, darba lapā veic piezīmes. Vērtēs tikai atbilžu lapā veiktos ierakstus.

Izlasi informāciju par autoru, darba fragmentu un izpildi prasīto!

Jānis Krastiņš (1890–1983) – vēsturnieks, vēstures zinātņu doktors (1948). Pieredzējis 1905. gada revolūciju kā pusaudzis un 1912. gadā iestājies Latvijas Sociāldemokrātijas rindās. Aktīvi piedalījās 1917. gada Oktobra revolūcijā, pēc tam devies uz Maskavu. 1930. gadā beidzis Sarkanās profesūras institūtu Maskavā, pēc tam līdz 1933. gadam strādājis Komunistiskās Internacionāles Izpildu komitejā. No 1933. līdz 1937. gadam Starptautiskā agrārā institūta līdzstrādnieks. No 1940. līdz 1946. gadam PSRS Zinātņu akadēmijas (ZA) Vēstures institūta zinātniskais līdzstrādnieks. No 1946. līdz 1981. gadam LPSR ZA Vēstures institūta sektora vadītājs. Pētījis revolucionāro kustību Latvijā un Latvijas sociālekonomisko attīstību 19. gadsimta un 20. gadsimta pirmajā pusē. PSRS Valsts prēmija (1952), LPSR Valsts prēmija (1970, 1977, 1982).

Fragments no J. Krastiņa darba „1905. gada revolūcija Latvijā”

1905. gada revolūcija deva spēcīgu impulsu šķiru cīņai, pamudināja revolucionārajai kustībai lielas proletariāta un zemnieku masas. Tā atklāja dažādu šķiru patieso dabu, spēkus un intereses un parādīja, ka carisms ir tautas nīkākais ienaidnieks un Baltijas vācu baroni – vismelnākais reakcijas avangards. [..]

1905. gada revolūcija latviešu proletariātam skaidri parādīja dažādo buržuāzijas slāņu intereses un centienus. Kamēr laba daļa pilsētu sīkburžuāzijas simpatizēja revolūcijai un sekoja proletariātam, liberālā pilsētu buržuāzija uzstājās pret revolūciju, cenzdamās izlīgt ar baroniem un patvaldību. Baidīdamās no revolūcijas vairāk kā no patvaldības, tā visādi mēģināja atturēt masas no revolucionārās cīņas un piešķirt kustībai mierīgu nacionālistisku raksturu. Pēc Oktobra manifesta publicēšanas un it īpaši pēc novembra un decembra bruņotās sacelšanās buržuāzija atklāti nostājās kontrrevolūcijas pusē, palīdzot tai izrēķināties ar revolūciju. Šajā laikā arī lielie budži, „pelēkie baroni”, atklāti pieslēgās reakcijai. Vēlāk latviešu buržuāzija vēl stiprāk saistīja savu likteni ar reakciju, un 1919. gadā tā jau ar ieročiem rokās vienotā frontē ar baroniem vērsās pret Latvijas darbaļaudīm. Latvijas buržuāzija savas gaitas beidza ar savas tautas visnelietīgāko nodevību. Kad Padomju Latviju okupēja vācu fašisti, latviešu buržuāziskie nacionālisti kļuva par negantākajiem nodevējiem un bendēm, visiem līdzekļiem palīdzēdami vācu fašistiem izrēķināties ar darbaļaudīm. [..]

1905. gada revolūcija deva latviešu proletariātam bagātīgu revolucionārās cīņas skolu. Izmantojot 1905. gada revolucionārajā cīņā gūto pieredzi, tas uzvarēja 1917. un 1919. gadā, kaut arī uz īsu laiku; tāpat tas panāca uzvaru 1940. gadā. Arī tradīcijas, kas bija izveidojušās 1906. gada partizānu gaitās, atvieglāja latviešu proletariātam partizānu cīņas organizēšanu Lielā Tēvijas kara laikā. [..] 1905.–1907. gada upuri nav bijuši veltīgi. Šie varonības apdvestie gadi ir sekmējuši latviešu proletariāta turpmāko cīņu par komunismu.

(Avots: Krastiņš, J. 1905. gada revolūcija Latvijā. Rīga, 1975. 374., 376. lpp.)

1. uzdevums (4 punkti).**Nosaki četras sekas 1905. gada revolūcijai, par kurām rakstījis vēsturnieks!****2. uzdevums (4 punkti).****Izvērtē divas no šīm sekām atbilstoši mūsdienu viedoklim!****3. uzdevums (6 punkti).****Skaidro divus padomju laikmetam raksturīgus vēstures terminus, kas izmantoti tekstā!****4. uzdevums (2 punkti).****Skaidro divus tekstā lietotus vēstures terminus, kuru nozīme mūsdienās ir mainījusies!****5. uzdevums (12 punkti).**

Jānis Krastiņš rakstīja: „Baidīdamās no revolūcijas vairāk kā no patvaldības, tā [buržuāzija] visādi mēģināja atturēt masas no revolucionārās cīņas un piešķirt kustībai mierīgu nacionālistisku raksturu.

Vēlāk latviešu buržuāzija vēl stiprāk saistīja savu likteni ar reakciju, un 1919. gadā tā jau ar ieročiem rokās vienotā frontē ar baroniem vērsās pret Latvijas darbaļaudīm.”

5.1. (8 punkti) Izmantojot savas vēstures zināšanas, pamato, vai tu piekrīti/nepiekrīti šādam viedoklim! (Atbildē izmanto divus pamatojumus ar pierādījumiem.)

5.2. (4 punkti) Skaidro, kāpēc J. Krastiņš pauž šādu viedokli!

6 uzdevums (16 punkti).

Izpildi argumentēšanas uzdevumu! Uzraksti argumentētu viedokli: „Revolūcijas vai reformas – kurš ir galvenais sabiedrības pārmaiņu dzinējspēks?”!

Rakstot ievēro argumentēšanas uzdevuma struktūru (apgalvojums, pamatojums, pierādījumi, pretējais apgalvojums un tā atspēkojums), demonstrē daudzpusīgas vēsturiskā konteksta zināšanas un izpratni, apgalvojumu pamato precīziem un tematam atbilstošiem faktiem un lieto precīzus un atbilstošus jēdzienus.

Uzmetums (netiek vērtēts)

Apgalvojums	Pretējais (konkurējošais) apgalvojums
Fakti pierādījumam	
Pamatojums	
Pretējā (konkurējošā apgalvojuma) atspēkojums	

Neaizmirsti ierakstīt atbildes 2. daļas atbilžu lapā!

5. uzdevums (12 punkti).**5.1. (8 punkti)**

1. _____

2. _____

5.2. (4 punkti)

6. uzdevums (16 punkti).

Blank lined area for writing the answer to question 6.